

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Полина Валентинова Цончева –

доцент във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки
професионално направление: 2.1. Филология
докторска програма: *Славянски езици (Лингвокултурология)*

Автор: Елица Димитрова Миланова

Тема: *Лингвокултурологичен потенциал на митонимите в руския и китайския език*

Научен ръководител: доц. д-р Надя Петрова Чернева – ПУ „Паисий Хилендарски“

Общо описание на представените материали

Със заповед № Р33-1366 от 21.04.2021 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема *Лингвокултурологичен потенциал на митонимите в руския и китайския език* за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма *Славянски езици (Лингвокултурология)*. Автор на дисертационния труд е ас. Елица Димитрова Миланова – докторантка в редовна форма на обучение към Катедра по руска филология с научен ръководител доц. д-р Надя Петрова Чернева от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от докторантката Елица Миланова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- списък на забелязани цитирания;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;

– справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет (само за докторантите зачислени до 04.05.2018 г.).

Докторантката е приложила 5 броя излезли от печат публикации, и 4 доклада, с които е взела участие в български и международни научни форуми.

Кратки биографични данни за докторанта

Докторантката завършва с отличие бакалавърска програма „Приложна лингвистика – руски и китайски език“ на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ (2014 г.), за което е удостоена с Академичната награда на Община Велико Търново. През периода на обучението си печели стипендия за едногодишно обучение и от септември 2012 до юли 2013 г. е на езикова специализация в Далиенския университет, КНР. За периода на обучение Елица Миланова демонстрира отговорно и проактивно поведение към учебния процес, като подхожда аналитично към преподавания материал. Представа Университета в десетки национални и международни конференции. Ас. Елица Миланова продължава обучението си в магистърската програма на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ „Превод и интеркултурна комуникация“, която завършва през 2015 г. Зачислена е като докторант в редовна форма на обучение към Катедрата по руска филология в докторска програма „Славянски езици“ на Пловдивския университет.

От представената автобиография е виден интересът на докторантката към математическата лингвистика – от 2013 г. насам е член на Задачния комитет на Международната олимпиада по математическа лингвистика и член на Националната комисия на олимпиадата по математическа лингвистика. Прави впечатление доброволческата работа на ас. Миланова като сътрудник към Центъра за медиация на Българската асоциация за извънсъдебно разрешаване на спорове – гр. Пловдив. Продължителността на ангажирането ѝ с тази дейност (от 2006 г. насам) е категоричен индикатор за това, че докторантката притежава задължителните за всеки изследовател черти на характера – постоянство, усърдие и всеотдайност.

Приложените биографични данни представят в стегнат вид целенасочения път на докторантката към науката, а представеният за публична защита труд е отражение на натрупаните знания, усърдието ѝ през годините и разгърнатия потенциал на един млад учен.

Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Интересът на младите изследователи към митологията, и по-конкретно към определената в дисертационния труд като „нисша“ митология, през последните няколко години е видимо засилен. Вероятно подобен интерес би могъл да се обясни с постоянната необходимост от самоидентификация в този неудържимо и стремглаво глобализиращ се свят и опит да се потърсят границите на съхранената национална идентичност или степента на възприемане и *информационно изкривяване* на митонимите в процеса на културна интерференция, в случая, посредством „кодираното в лингвокултурата митологично знание“. В тази посока отриваме и актуалността на формули-

раната тема. Поставената в рамките на изследването цел е ясно очертана – анализ на проявите на лингвокултурологичния потенциал на митонимите в руската и китайската лингвокултури (по Автореферат 4 с.), а конкретно поставените основни задачи са тясно свързани с постигането ѝ. За решаването на формулираната специфична задача, свързана с проследяване на *информационното изкривяване* на митонимите в рамките на собствената култура и на културата приемник са подготвени, проведени и анализирани резултатите от две анкетни проучвания.

Методика на изследването

Изборът на комплекс от теоретични и приложни методи е обусловен от поставените в изследването цели и задачи и е напълно целесъобразен и адекватен с оглед постигането им. Доколкото изследването е разработено в рамките на лингвокултурологията, като основен е възприет методът на лингвокултурологичния анализ, с цел извличане на *информация, закрепена за езиковата форма* (Автореферат с.5).

Характеристика и оценка на дисертационния труд.

Фактическото изложение в дисертационния труд е обособено в две глави, всяка с по пет точки. В първата от тях детайлно са представени теоретичната постановка и терминологичния апарат на изследването. В нея докторантката прави подробен преглед на изследванията в областта на лингвокултурологията в световен мащаб, очертава съвременните славянски лингвокултурологични школи и представителите им, представя зараждането и развитието на науката в Китай. Ас. Миланова демонстрира задълбочени познания и отлична ориентация в етапите на развитие на славянската и китайската митологии. Впечатление прави критическият поглед на докторантката върху основополагащи за развитието на изследванията в областта на китайската митология трудове, което доказва отличната ѝ академична подготовка. Коректно представени са особеностите на китайската митология, от които произтичат редица трудности за изследователите – фрагментарност, разпокъсаност, процеси на евхемеризация, *породени от ранната поява на идеята за сакрализиране на властта на императора* (дисертационен труд с. 59) и паралелно съществуване на няколко митологични системи (*древнокитайска, будистка, даоистка, митология на етносите, нова народна митология* (дисертационен труд с. 59). Докторантката е запозната с българските изследователи, работили по теми, пряко свързани с настоящата разработка и правилно маркира надграждащото, приносното в авторската ѝ разработка. Научно обоснован е принципът, по който по-нататък в дисертацията ще бъдат сравнявани елементи от руската и китайската митологични системи. Терминологичният апарат на изследването е изчерпателно представен, уговорени са параметрите на използваните понятия, подходящо преосмислен е, с оглед парадигмата на разработката, и семиотичният триъгълник на Фреге. В логическа последователност е изведена заложената като работна, разширена дефиниция на *лингвокултурологичния потенциал* (дисертационен труд с. 69), като за разграничаване на това понятие от *лингвокултурната значимост, етноспецифичната ценност* и честотата на употреба се предлага въвеждането на инструмент

за съпоставка и изследване на *лингвокултурологичния потенциал на митонимите – коефициент на лингвокултурологичен потенциал* (дисертационен труд с. 70). Въз основа на ексцерпирания лексикографски материал докторантката предлага три класификации на митонимите – според разпространеността им в различните култури, лексико-семантична класификация и функционална класификация. Приносен момент откриваме и във формулировката на обособените две групи митоними в рамките на първата класификация – *митоними универсалии* и *митоними реалии*.

Втора глава е с практико-приложен характер. В нея последователно са разглеждани лингвокултурологичния потенциал на митонимите на текстуално, лексикално, фразеологично и извънтекстуално ниво. Подходящи и напълно релевантни към изследването са източниците на изворов материал за изследването (фразеологизми, поговорки, пословици, *чъню*, текстове на постимитологични извори, приказки, разкази за странното *чуанци*, три компютърни игри). Прецизно подбраната методология на изследването позволява да бъдат направени надеждни изводи относно същността и функциите на митонимите като цяло и, в частност, относно характера на митонимите от руската и китайската митологична картина на света в съпоставителен план. Предложението в настоящия труд *коефициент на лингвокултурологичния потенциал* е с ярко изразена научно-приложна стойност.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

По-важните приноси моменти в изследването са коректно изведени и формулирани на последните две страници от Автореферата. Безспорна е значимостта на разработката за развитието на лингвокултурологията в световен мащаб както в теоретичен план (предложени са авторски формулировки и дефиниции на редица понятия – Автореферат с. 30; предложен е нов формален критерий, който да служи като инструмент при анализа на митонимите, с. 29; направена е нова интерпретация на Семиотичния триъгълник на Фреге; честотността на употреба на митонимите е представена чрез статистически графики – фигури 22, 31, 32, 33, 34 и т.н.), така и в практико-приложен план (Приложение 1: Речник на митонимите от руската нисша митология; Приложение 2: Речник на митонимите от китайската нисша митология; Приложение 3: Кратък терминологичен речник). Приноси са и авторските преводи от руски и китайски език (на быличка по цитат на Виноградова (дисертационен труд с.100), на одата „Дзуою – Белият тигър“ из „Маошъ“ – „Книга на песните“ (дисертационен труд с.49) и др.

Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите по темата на дисертационния труд са представени в Автореферата (с. 28) и отразяват участия на докторантката в международни и национални научни форуми. Сред тях са „Концептът лун (龍) в китайската лингвокултура“ и „Символът на коня в китайската култура“, поместени в два сборника от международни конференции на тема „Дипломатически, икономически и културни отношения между Китай и страните от Централна и Източна Европа“, организирани от Институт „Кон-

фущий“ при Великотърновския университет, съответно през 2020 и 2016 г. „Искажение славянских мифологических образов в компьютерных играх (с точки зрения русской языковой картины мира)“ е публикувана през 2018 г. в сп. „Славистика“, Белград. „Имат ли всички русалки опашки? („информационно изкривяване“ при митонимите реалии) и „Към въпроса за лингвокултурологичния потенциал на митонимите“ са публикувани в издания на Пловдивския университет, съответно във „Verba iuvenium – словото на младите“ (2020) и Сборник с доклади от XIX Национална научна конференция за студенти и докторанти „Словото – идеи, идеали, утопии“ (2018). Всички посочени научни публикации са свързани с темата на дисертационния труд и са в пълно съответствие с академичните изисквания при подобни процедури.

Лично участие на докторантката

Личните постижения на докторантката в разработения дисертационен труд бихме могли да обособим в два аспекта – теоретично-методологически и практико-приложен. За успешната реализация на заложената в началото цел ас. Миланова създава инвариантни теоретични модели и схематични конструкции, които интерпретират основни лингвокултурологични теории и понятия; предлага нова интерпретация на семантичния триъгълник на Фреге; формулира дефиниция на понятието *лингвокултурологичен потенциал*; предлага за обсъждане нов формален критерий *коефициент на лингвокултурологичен потенциал*; използва умело трансфер на понятия от различни научни области, като *инструмент за онагледяване на определени явления* (*Теорията за мултивселената, за да се обяснят спецификите на руското приказно пространство; адаптиране на термина реализация от теорията на превода при създаване на класификациите на митонимите*) (дисертационен труд с.15); въведени са авторски термини, с които да бъдат назовани научно обосновани и ясно формулирани понятия и др. В практико-приложен аспект докторантката предлага прецизно структурирани по идентичен начин два митонимни речника, съставени от речникови статии, посветени на митонимите от нисшата митология на руската и китайската лингвокултури.

Автореферат

Авторефератът се състои от 30 страници, като представената информация е структурирана по следния начин: Увод; Структура на изследването; Първа глава. Теоретична постановка и терминологичен апарат на изследването; Втора глава. Лингвокултурологичен потенциал на митонимите; Заключение; Библиография на цитираната в автореферата литература; Списък на публикациите по темата на дисертационното изследване; Списък на доклади по темата на дисертационното изследване, изнесени на български и международни форуми и Списък на научните приноси на дисертационния труд. Поместеното в автореферата коректно отразява постигнатите в рамките на изследването резултати и направените наблюдения, при спазване на всички изисквания за структурно и съдържателно оформяне на подобен род публикации.

Критични забележки и препоръки

Бележките и препоръките по отношение на представените за рецензиране материали са насочени към необходимост от уеднаквяване транскрипцията на отделни китайски собствени имена и понятия, която на места е видимо повлияна от руската традиция и отстраняване на някои забелязани технически грешки и пропуски. Тези дребни неточности по никакъв начин не накърняват научната стойност на труда и не се отразяват негативно на общото положително впечатление от работата.

Лични впечатления

Впечатленията ми по отношение на личностното и професионалното развитие на докторантката са от преките ми дългогодишни контакти с нея – първоначално, като студентка, а впоследствие, и като колега. Пътя, който беше избрала за себе си ас. Миланова следваше през годините целенасочено и усърдно, като всяка нейна стъпка предпоставяше следващата. На принципа на същата логична последователност докторантката е изградила и представения за рецензиране дисертационен труд.

Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Горещо препоръчвам на докторантката в най-кратки срокове да структурира по подходящ начин и издаде труда под формата на монография, за да стане тя достояние на българската научна общност. Резултатите и наблюденията от подобно новаторско изследване предоставят както солидна основа за бъдещи научни разработки, така и богат практико-приложен материал.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд, разработен от докторантката ас. Елица Димитрова Миланова е с висока научна, научно- и практико-приложна стойност. Изследването представлява оригинална авторска разработка и е изготвено съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Филологическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди на Елица Димитрова Миланова образователната и научна степен „доктор“** в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма „Славянски езици (Лингвокултурология)“.

21.05.2021 г.

Рецензент:

доц. д-р Полина Цончева